

Edukacja na pograniczach człowieczeństwa: wyzwanie nowych technologii

Pośród wielu efektów pandemii COVID-19 – oraz związanych z nią lockdownów w wielu częściach świata – dało się zauważyć szczególnie wyraźnie popularyzację nauki zapośredniczonej przez technologie cyfrowe. Nie tylko studenci i uczniowie, ale i rodzice, administratorzy, politycy i badacze obserwowali z niepokojem wprowadzanie przez szkoły i uniwersytety zajęć online i lekcji asynchronicznych – wiele z nich robiło to po raz pierwszy. Zmiana ta skłaniała do zadania pytania o wartość nauczania online, potrzebę kontaktu osobistego, a może nawet o sens tradycyjnych wykładów uniwersyteckich w świecie, kiedy mogą one zostać nagrane. Krótko mówiąc, skłaniała do zadawania pytań o wpływ ucyfrowienia na edukację.

Uważamy, że te pytania są pochodną głębszego przekształcenia naszego samorozumienia jako ludzi, do których doszło w ostatnim półwieczu. Niemal do końca dwudziestego wieku to samorozumienie kształtowało przede wszystkim to, jak rozumieliśmy swoją relację do zwierząt czy Boga (lub bogów); niedawno jednak coraz większy wpływ na nie mają maszyny (w szczególności komputery) i technologie (takie jak „sztuczna inteligencja”). Sprawilo to, że zaczęliśmy pytać o wyjątkowy charakter naszych zdolności (a co jeśli komputery potrafią naprawdę „myśleć”?) i wyobrażać sobie możliwości poprawienia naszych ciał za pomocą technologicznych protez.

Zmiany te mają głębokie znaczenie dla edukacji, ponieważ zawsze była ona kształtowana na podstawie tego, jak rozumiano to, co to znaczy być człowiekiem – niezależnie od tego, czy jej celem było wytworzenie „kulturalnych” jednostek, dobrych obywateli czy biegłych pracowników – oraz, szerzej, co to znaczy tworzyć ludzką społeczność. Z tego powodu w naszych badaniach postanowiliśmy zadać trzy główne pytania: (1) Jaki podmiot chcą wytworzyć dzisiejsze polityki i praktyki edukacyjne, w tej mierze w jakiej ukształtowane są one przez nowe technologie?; (2) W jaki sposób to czynią?; (3) W jakim celu to robią, tj. jaki rodzaj społeczności chcą w ten sposób utworzyć?

Planujemy odpowiedzieć na te trzy pytania poprzez (1) przeprowadzenie teoretycznych analiz obecnie istniejących teorii i trendów w edukacji – na przykład edukacji patriotycznej, edukacji nastawionej na zysk ekonomiczny skupionej na naukach ścisłych i technicznych, czy humanistycznej edukacji promującej empatyczną wyobraźnię; (2) analizę dokumentów publikowanych przez ciała zarządzające edukacją (na przykład Ministerstwa Edukacji) w Polsce i Słowenii; (3) prowadzenie badań empirycznych, głównie wywiadów i badań fokusowych, z nauczycielami z miast i wsi w obu państwach.

Badania te pomogą nam lepiej zrozumieć to, w jaki sposób nowe technologie zmieniają charakter edukacji na poziomie teoretycznym i praktycznym. Dzięki pogłębionemu zrozumieniu aktualnej sytuacji, mamy nadzieję zaproponować nowe wytyczne dla decydentów i nauczycieli.